

KOVÁCS FLÓRA

Florian-kommentárok

FILIP ÉS MATEI FLORIAN KÖLYÖK UTCA CÍMŰ
KÖTETÉRŐL

Bookart Kiadó
Csíkszereda, 2014
208 oldal, 2890 Ft

A Filip és Matei Florian szerzőpáros közül a magyar nyelvű olvasóközönség eddig leginkább Filip Floriant ismerhette, hiszen neki két könyve, a *Kisujjak* és *A király napjai* megjelent magyarul. A legutóbb, nyelvünkön publikált mű, a testvérpár közös könyve, a *Kölyök utca* című kötet két testvér gyermekkorra emlékezésének ötletére épül. Az emlékezés természetének következménye, hogy egyetlen egyén sem birtokolhatja a hiánytalanságot, vagyis a felek egymás kommentárjaival és átírásaival szembesülnek. Az előbbi már magában hordoz szövegen belüli reflektáltságot, míg az utóbbi az emlékezés folyamatát jeleníti meg.

A *Kölyök utcában* visszatérően hangsúlyozódik e mű fikciós volta, továbbá definíciós kényszere: „[...] az elvtársnő a helyére kergeti Pattanásost, és ő (mint a regény elején) lehajtott fejjel bandukol a helyére[...]”, „[m]ég szerencse, hogy őt, e regény társszerzőjét (aki azt gyanította, vagy attól félt, hogy el fog borulni a tekintetem) immár semmi nem rágja belülről” (13., 126.). E könyvben az írásra és az irodalomra utalások nem merülnek ki a műfaji besorolás tényében, hiszen az írás eszközeinek (például a golyóstoll, 65.), a nyelvi elemek összerendeződésének említése (66.) és az intertextualitásra való rájátszás is helyet kap. Ez utóbbi azonban ténylegesen a rájátszást húzza alá, ugyanis egyik szereplő önnön régebbi szövegének beemelése történik. (Itt hiba lenne a szerzők írásai között keresgelnünk, hiszen ezzel a fikció szabályait számolnánk fel.) Az irodalomnak középpontba állítása a kötet felépítésében is megragadható: két szereplő emlékezőszövegei meghatározott rendben követik egymást, így tudnak egymásra reflektálni, azaz esély nyílik az irodalomtörténet egyik markáns szövegtípusára, a kommentárra.

A reflektáltság részét képezi – bár irányváltással, azaz a *Kölyök utca* befogadására összpontosítással – az olvasó célzott, egyértelmű megszólítása. E kiszólások már-már túlzottan minősíthető használata teher a kötetben.

A kommentár nemcsak az irodalomra fókuszálás miatt van jelen a kötetben, hanem az emlékezés sajátosságát is tudja. A legtöbb humorral mégis az olyan egység rendelkezik, amelyben az irodalmi, nyelvi elemek és az emlékezés folyamata egyszerre kerül bemutatásra éppen az emlék kopásának lehetőségével: „[b]izony, épp a 2. fejezet végén, a pont előtt Tim-et írtam Őtim helyett. Bevallom, hogy egyáltalán nem gépelési hibáról van szó. Egyszerűen ez a kiállhatatlan betű, ez az ș betű, sőt nagy Ș betű, addig izgett-mozgott ide-oda a sebes kis farkincájával, amíg teljesen kikoppant az emlékezetemből [...]” (48.). Az emlékezéssel együtt járó felejtés tűnik itt fel. Nem hagyható figyelmen kívül tehát az emlékezés sokfélesége sem, amelynek része az átírás (vö.: Hans-Georg Gadamer: *Költeni és gondolkodni Hölderlin Emlékezés című verse tükrében*). Ennek velejárója, hogy az egyik testvér emlékét a másik jóváhagyja, majd utána megkérdőjelezi: „[h]a Matei azt állítja, hogy azon a napon én mentettem ki őt kölyök karmai közül, akik el akarták páholni, akkor biztosan úgy is történt. Higgyetek neki! Az ő elmondása szerint ez valóban olyan ügy, amit bajosan felejt el az ember. [...] Van bennem némi kétely is, mikor arra kérlek titeket, hogy szó szerint vegyétek Matei történetét. Már nem egyébért, de egy-két dolgot túlságosan kiszínezett” (19.). E kötetben a kétségeket ugyanakkor valamiféle érdek táplálja. Az emlékezés nem lineáris volta, azaz az előre- és hátraugrások segítik az átírás érvényre jutásának lehetőségét.

Nem meglepő a *Kölyök utca*ban annak az elméleti háttérnek a felsejlése, amely a térkép és az emlékezet közelhelyezést teremt meg: „bizonyos esetekben csak az emlékezet képes meghúzni egy adott terület pontos határait, hogy felfedezhesse és dekódolhassa a terület szívében azt a középpontot, amely körül minden forog. S mivel az emlékezet (mint minden dolog, ami nélküli egy gondosan megrajzolt térkép hideg bizonyosságát) annyira elhomályosulhat, hogy például Mircea nagyapa alakjából csak súlyos lépteinek visszhangja marad meg [...]” (182.).

A nagyapa haldoklása és a harmadik testvér, Mircea születése egy időszakaszra tehető. A halál és a születés együttes tárgyalása már a középkori irodalomban nagy hangsúlyt kapott. A *Kölyök utca*ban két különálló egyén esetében megy végbe ez az összekapcsolás az öröklés névvel történő megerősítésével (vö.: 162.). Ez talán kissé didaktikussá is teszi a kötet e részletét.

A Florian-testvérek könyvének leginvenciózusabb megoldása a gyermekkori és a felnőttkori én egymást megszólításai, illetve egy egyén gyermekkori és felnőttkori énjének egybe-csúsztatása (vö.: kiemelten 5. és 11. fejezet). Ez utóbbi mind a felnőtté válás, mind az írás tettének viszonylatában értelmezhető. A szöveg létrehozásának utaláshálójába ily módon még egy elem beleszövődik, hiszen az írásra való reflektálás a két idősíki egyénének egymásra célzásában történik meg.

Mivel a *Kölyök utca* az előző időszak Romániájában játszódik, nem tekinthető véletlennek, hogy az ideológia előtérbe kerül, ám a gyermeki alulnézet pozíciójából. Ez nem tenné a kötetet újítónak, hiszen a kortárs román irodalomnak (is) sok olyan remek alkotása jelent meg az utóbbi időben, amely ezt az időszakot irodalmi igénnyel ábrázolja.

Filip és Matei Florian *Kölyök utca* című könyve kétséget kizáróan leginkább az írás és az emlékezés összekötései miatt jelentős kötet.

(Filip Florian –Matei Florian: *Kölyök utca*. Fordította: Lövetei László)